

Mål C-510/22**Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler****Datum för ingivande:**

28 juli 2022

Domstol som begär förhandsavgörande:

Înalta Curte de Casație și Justiție

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

14 juni 2022

Klagande:

Romaqua Group SA

Motparter:

Societatea Națională a Apelor Minerale

Agenția Națională pentru Resurse Minerale

Saken i det nationella målet

Överklagande ingivet av klaganden, Romaqua Group SA, mot motparterna Societatea Națională a Apelor Minerale SA (Nationella mineralvattenbolaget) (nedan kallat SNAM) och Agenția Națională pentru Resurse Minerale (Nationella myndigheten för mineralresurser) (nedan kallad ANRM), med avseende på den tvistemålsdom som meddelades den 11 juni 2019 av Curtea de Apel București – Secția a VIII-a de contencios administrativ și fiscal (Appellationsdomstolen i Bukarest, Rumänien – åttonde avdelningen för förvaltnings- och skatterättsliga mål).

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

På grundval av artikel 267 FEUF begärs en tolkning av artiklarna 106.1 FEUF, 49 och 119 FEUF samt artikel 3 i direktiv 2009/54/EG.

Frågor som har hänskjutits för förhandsavgörande

Ska artikel 106.1 FEUF tolkas så, att den utgör hinder för en nationell lagstiftning, som den som är aktuell i det nationella målet, enligt vilken ett bolag som helt och hållet ägs av staten direkt, från första början och utan konkurrens beviljas tillstånd för användning av mineralvattenkällor, genom successiva och ett obegränsat antal förlängningar av exklusiva licenser (som det statliga bolaget förfogar över)?

Ska artikel 16 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, artiklarna 49 och 119 FEUF samt artikel 3 i direktiv 2009/54/EG om utvinning och saluförande av naturliga mineralvatten tolkas så, att de utgör hinder för en nationell lagstiftning, som den som är aktuell i det nationella målet och som nämns ovan, vilken inför en omotiverad inskränkning av friheten att bedriva näringsverksamhet och av etableringsfriheten?

Anförda unionsbestämmelser och anförd praxis från EU-domstolen

Artiklarna 49 och 102 FEUF, artikel 106.1 FEUF och artikel 119.1 FEUF.

Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, artikel 16.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/54/EG av den 18 juni 2009 om utvinning och saluförande av naturliga mineralvatten, skäl 5 och artikel 3.

Dom av den 17 juli 2014, kommissionen/DEI (C-553/12 P), punkterna 41–47.

Anförda nationella bestämmelser

Lag nr 61/1998 om gruvdrift

Artikel 46: ”1) Offentliga institutioner, nationella gruvbolag och rörelseidkande bolag ska fortsätta att bedriva verksamhet enbart vid de anläggningar som de förvaltar och där de, vid tidpunkten för offentliggörandet av denna lag, genomför godkända prospekterings-, utvecklings- eller exploateringsarbeten.

2) Inom 90 dagar från ikraftträdandet av denna lag ska offentliga institutioner, nationella gruvbolag och rörelseidkande bolag som bedriver gruvdrift slutföra avgränsningen av prospekterings-, utvecklings- och utvinningsområdena vid de anläggningar som anges i punkt 1 samt inge en ansökan till behörig myndighet om förvaltning eller koncession av dessa, i enlighet med denna lag.”

Lag nr 85/2003 om gruvdrift och om upphävande av lag nr 61/1998

Artikel 20.2: ”Utvinningstillstånd beviljas för högst 20 år, med rätt till förlängning med fem år i taget.”

Artikel 60.1: ”De bestämmelser som reglerar befintliga tillstånd ska fortsätta att gälla under tillståndens hela varaktighet i enlighet med de villkor på vilka de har beviljats.”

Beslut nr 136/2001 meddelat av Curtea Constituțională (Författningsdomstolen). Curtea Constituțională fann i det beslutet att bestämmelserna i artikel 40.1 första meningen i lag nr 219/1998 om systemet med koncessioner är grundlagsstridiga, i den mån som lokala myndigheter är skyldiga att direkt överlåta kollektiva nyttigheter eller offentliga verksamheter och tjänster av lokalt intresse till vissa juridiska personer, genom ett koncessionsavtal.

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i det nationella målet

- 1 Genom regeringsbeslut nr 786/1997 inrättades aktiebolaget SNAM, som är en rumänsk juridisk person som helt och hållet ägs av staten, i samband med omorganisationen av Regia Autonomă a Apelor Minerale din România (Rumäniens oberoende mineralvattenbolag). SNAM:s verksamhetsområde är ”exploatering och återvinning av användbara mineralämnen i de fyndigheter som har överlåtits till dess förvaltning, genom kommersiell verksamhet, geologisk och hydrogeologisk forskning samt exploatering genom tappning eller turist- och badverksamhet som involverar de egna produkterna, transport, lagring, distribution och saluförande”.
- 2 Genom de regeringsbeslut som antogs efter varandra år 1999 (nr 489/1999, nr 568/1999, nr 695/1999 och nr 1020/1999) godkändes det att ANRM (i egenskap av tillståndssamordnare) överlät koncessionstillstånd direkt till SNAM för utvinning av alla de mineralvattenresurser (30 akviferer) som var i bruk i Rumänien vid den tidpunkten, för en period på 20 år.
- 3 Den 19 juli 2016 begärde Romaqua Group SA att ANRM omedelbart skulle överlåta utvinningstillstånden för områdena Borsec och Stânceni och att ANRM inte skulle förlänga de tillstånd som tidigare hade beviljats direkt till SNAM när dessa löpte ut år 2018, utan skulle anordna en offentlig upphandling för beviljande av nya tillstånd, i enlighet med gällande rättsliga bestämmelser.
- 4 ANMR vägrade att tillmötesgå dessa krav och betonade att tillstånden endast kunde överlåtas av SNAM, efter föregående samtycke av ANRM, och att en offentlig upphandling enbart kunde anordnas om SNAM inte hade begärt en förlängning av de befintliga tillstånden. Förlängningar kan begäras för fem år i taget och ANMR kan inte motsätta sig en sådan begäran.
- 5 SNAM har på sin sida förklarat att det inte är intresserat av att överlåta de rättigheter och skyldigheter som följer av de båda utvinningstillstånden.
- 6 Genom en ansökan till Curtea de Apel București väckte Romaqua Group SA talan mot motparten ANRM och yrkade att det skulle slås fast att ANRM:s avslag på

företagets begäran var ogrundad och att ANRM skulle förpliktas att – vid utgången (i slutet av år 2018) av den period för vilken SNAM hade beviljats licenserna nr 331/1999 (Borsec-området) och nr 585/1999 (Stânceni-området) avseende koncession för utvinning av mineralvatten – utlysa en offentlig upphandling för koncession av utvinningsverksamhet för den efterföljande perioden, i enlighet med gällande lagstiftning.

- 7 I motiveringen till sitt överklagande anförde Romaqua Group SA att ANRM, trots att det i gällande lagstiftning föreskrevs att en upphandling skulle utlysas, hade beviljat sådana tillstånd som avses i punkt 2 direkt till SNAM, i enlighet med artikel 40.1 i lag nr 219/1998 om systemet med koncessioner.
- 8 Efter att Curte Constituțională, genom beslut nr 136/2001, fastställt att artikel 40.1 i lag nr 219/1998 var grundlagsstridig och efter ikraftträdandet av lag nr 85/2003 om gruvdrift, där det i artikel 18 föreskrivs att utvinningstillstånd ska beviljas den som utses genom offentlig upphandling, utfärdade ANRM koncessionstillstånd för exploatering av mineralvatten till förmån för andra bolag än SNAM, som dock fortsätter att inneha en omotiverad dominerande ställning på marknaden för exploatering av mineralvatten.
- 9 ANRM har i sitt svaromål hävdats att SNAM hade beviljats koncessionstillstånden i överensstämmelse med artikel 46 i lag nr 61/1998 om gruvdrift, eftersom SNAM bedrev gruvdrift i områdena Borsec och Sâncrăeni.
- 10 Efter att ha tillåtit SNAM att intervensera i målet ogillade Curtea de Apel București, den 11 juni 2019, överklagandet från Romaqua Group SA. Curtea de Apel București fann i huvudsak att artikel 46 i lag nr 61/1998 och artikel 20.2 i lag nr 85/2003 om gruvdrift samt artikel 32.1 i regeringsbeslut nr 1208/2003 om tillämpningsföreskrifter för lag nr 85/2003 om gruvdrift var tillämpliga på den aktuella situationen.
- 11 Romaqua Group SA har överklagat domen av den 11 juni 2019 till Înalta Curte de Casație și Justiție (Högsta domstolen, Rumänien), som är den hänskjutande domstolen. Romaqua Group SA har bland annat gjort gällande att den överklagade domen strider mot principen om unionsrättens företräde och har yrkat att den hänskjutande domstolen ska begära ett förhandsavgörande från EU-domstolen.

Parternas huvudargument

- 12 Romaqua Group SA har hävdats att ANRM:s ståndpunkt som även Curtea de Apel București godtog – som innebär att SNAM, enligt artikel 20.1 och 20.2 i lag nr 85/2003, har rätt att ansöka om successiva förlängningar av tillstånden vart femte år och att SNAM därför, genom sådana förlängningar, på obestämd tid bibehåller en nyttjanderätt som följer av en direkt överlåtelse – även ska bedömas mot bakgrund av unionsrätten.

- 13 SNAM har i själva verket en dominerande ställning, eftersom företaget har en särskild och exklusiv rätt till tillgång till de resurser som exploaterades år 1998. Klaganden anser emellertid att de nationella bestämmelser som har gett upphov till denna situation strider mot bestämmelserna i artiklarna 106.1 och 102 FEUF. De nationella bestämmelserna i fråga har inte bara upprätthållit särskilda och exklusiva rättigheter, utan har även medfört missbruk av dominerande ställning.
- 14 Den nationella lagstiftningen i fråga skapar dessutom hinder för andra företags inträde på marknaden och utgör en till synes omotiverad inskränkning av etableringsfriheten, mot bakgrund av artikel 16 i stadgan samt artiklarna 49 och 119 FEUF, jämförda med artikel 3 i direktiv 2009/54/EG.

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

- 15 Enligt den hänskjutande domstolen handlar det aktuella målet om möjligheten att genom förlängning (i själva verket utan någon tidsmässig begränsning) bibehålla tillstånd som har beviljats direkt (utan något upphandlingsförfarande) och därmed om en snedvridning av konkurrensystemet på den aktuella marknaden (eftersom SNAM har en dominerande ställning genom att bibehålla en särskild och exklusiv rätt till tillgång till de resurser som exploaterades år 1998).
- 16 Înalta Curte de Casație și Justiție har vidare konstaterat, efter en analys av begreppen ”offentligt företag” och ”exklusiva rättigheter”, att bestämmelserna i artikel 106 FEUF är tillämpliga i det aktuella fallet.
- 17 Înalta Curte de Casație și Justiție har nämligen påpekat, vad det första av dessa begrepp beträffar, att SNAM är ett aktiebolag och en rumänsk juridisk person som helt och hållet ägs av staten, varför det kan betraktas som ett ”offentligt företag”.
- 18 Vad gäller det andra begreppet ovan anser Înalta Curte de Casație și Justiție att artikel 10 i lag nr 61/1998 och, därefter, lag nr 85/2003 visserligen ger en teoretisk möjlighet att få tillgång till mineralvattenresurser, men att den möjligheten är begränsad i och med de upprepade tillstånd som företrädesvis beviljas till SNAM, i enlighet med artikel 46 i lag nr 61/1998. Den obegränsade och successiva förlängningen vart femte år av en förmån som beviljas till SNAM utgör en särskild och exklusiv rättighet till dess fördel och skapar samtidigt hinder för andra företag att ta sig in på marknaden. Denna aspekt har även konkurrensrådet framhållit i sin rapport, som utarbetades efter en branschutredning på marknaden för utvinning av naturliga mineralvattenresurser i Rumänien.
- 19 Den hänskjutande domstolen har konstaterat, även med hänsyn tagen till punkterna 41–47 i domen av den 17 juli 2014, kommissionen/DEI (C-553/12 P), att det finns allvarliga tvivel om huruvida de nationella bestämmelserna om förlängning av de aktuella tillstånden är förenliga med unionsrättens bestämmelser om konkurrens, etableringsfrihet och friheten att bedriva näringsverksamhet på lika villkor.